

Ινδουϊστικές αιρέσεις στην Ελλάδα και την Κύπρο

[Ορθοδοξία](#) / [Αιρέσεις](#) / [Ψηφιακή Βιβλιοθήκη](#)

[π. Ραφαήλ Χ. Μισιαούλης, Ιεροδιάκονος Ιεράς Μητροπόλεως Ταμασού και Ορεινής, θεολόγος](#)

Τις τελευταίες δεκαετίες, η Ελλάδα και η Κύπρος πλήττονται από διάφορες προκλήσεις από διαφορετικά μέτωπα και τομείς. Μια σημαντική και νέα θα λέγαμε πρόκληση αποτελεί η ελεύθερη διακίνηση των θρησκευτικών αιρέσεων στην Ελλάδα και Κύπρο.

Οι αιρέσεις[1] αυτές μπορούν να διακριθούν και να χωρισθούν σε πέντε τομείς.

Στον πρώτο τομέα ανήκουν οι αιρέσεις που ξεκίνησαν μέσα στον προτεσταντικό χώρο ως μεταρρυθμιστικές ανανεωτικές κινήσεις. Στον τομέα αυτό ανήκουν οι Πεντηκοστιανοί[2], οι Αναβαπτιστές[3] και οι Κουάκεροι[4]. Στο δεύτερο τομέα ανήκουν οι αιρέσεις θεραπευτικού τύπου. Στον τρίτο τομέα ανήκουν οι αιρέσεις χιλιαστικής μορφής, οι οποίες βεβαιώνουν ότι φθάνει η ημέρα της Κρίσεως. Για παράδειγμα οι Μάρτυρες του Ιεχωβά[5].

Οι προαναφερθέντες τρεις αιρέσεις έχουν χριστιανική προέλευση και χρησιμοποιούν όρους χριστιανικούς.

Στον τέταρτο τομέα περιλαμβάνονται συγκρητιστικές κινήσεις, που ισχυρίζονται ότι εναρμονίζουν αλήθειες και στοιχεία, τα οποία υπάρχουν σε όλες τις θρησκείες. Στον πέμπτο τομέα ανήκουν οι αιρετικές ομάδες οι οποίες φέρουν την καταγωγή τους από τον Ινδουϊσμό.

Να αναφερθεί ότι στην Ελλάδα και την Κύπρο υπάρχουν και μερικές ομάδες βουδιστικής αποχρώσεως.

Ο Ινδουϊσμός[6] ανήκει σε ένα ρεύμα θρησκευτικής σκέψεως και ζωής το οποίο κινείται σε διαφορετική κατεύθυνση από τον Χριστιανισμό, τον Ιουδαϊσμό και το Ισλάμ. Είναι μια μεγάλη κοινότητα με πολυμελείς ομάδες διάφορων θρησκευτικών απόψεων. Για παράδειγμα, ένας Ινδουϊστής μπορεί να λατρεύει έναν ή πολλούς θεούς, να τον παραδέχεται προσωπικό ή απρόσωπο, να λατρεύει κάποιο άνθρωπο ως θεό ή να μη λατρεύει κανένα θεό.

Οι Ινδουϊστές δεν έχουν μόνο ένα ιερό βιβλίο όπως οι Χριστιανοί το Ευαγγέλιο και οι Μουσουλμάνοι το Κοράνιο. Τα βιβλία που έχουν κύρος στους Ινδουϊστές είναι οι Βέδες[7], οι Μπράχμανας, οι Ουπανισάντ, τα Έπη Μαχαμπάρατα και Ραμάγιανα και διάφορες σειρές θεολογικών πραγματειών όπως οι Πουράνες[8], οι Σούτρας[9] και οι Άγκαμας Τάντρας.

Οι βασικότερες κατευθύνσεις του φιλοσοφικού Ινδουϊσμού αποκρυσταλλώθηκαν σε έξι συστήματα-προσεγγίσεις, τα οποία ονομάζονται Ντάρσανας[10] (σκοπιές). Η πρώτη προσέγγιση, η Νγιάγια, ασχολείται με τη γνωσιολογία, η δεύτερη, η Βαϊσέσικα, και η τρίτη, η Σανκχγια, κατηγοριοποιούν το σύμπαν, η τέταρτη, η Γιόγκα, κωδικοποιεί τα στάδια της πνευματικής άθλησης, η πέμπτη, η Μιμάμσα ασχολείται με τις βεδικές θυσίες και τους στόχους τους και η έκτη, η Βεδάντα, ασχολείται με την έσχατη Αρχή, την τελική Αλήθεια.

Κύριο θέμα της ινδικής θρησκευτικής αναζητήσεως υπήρξε η εύρεση της οδού για τη λύτρωση και τη συνάντηση με το υπερβατικό. Λόγω αυτής της αναζητήσεως, διαμορφώθηκαν τρεις βασικοί τύποι θρησκευτικότητας. Αυτά είναι η λεγομένη οδός των έργων, η οδός της γνώσεως και η οδός της αφοσιώσεως.

Ανάμεσα στη χριστιανική και ινδική τοποθέτηση υπάρχουν μερικές χαρακτηριστικές διαφορές. Αυτές είναι οι εξής:

Πρώτο, στο Χριστιανισμό δεσπόζει η πίστη στον Ένα Τριαδικό Θεό, ο οποίος δημιούργησε την κτίση εκ του μηδενός. Στα ινδουϊστικά συστήματα όμως αρνούνται την ύπαρξη ενός προσωπικού Τριαδικού Θεού, δημιουργού του κόσμου. Ως την ύψιστη απρόσωπη Αρχή, η οποία βρίσκεται πάνω και από τους προσωπικούς θεούς, αναφέρουν τον «Μπράχμαν[11]».

Δεύτερο, για τον Ινδουϊσμό η ιστορία του κόσμου είναι μια ανακύκληση, χωρίς αρχή ούτε τέλος. Αρνούνται να πιστέψουν ότι ο Θεός δημιούργησε τον κόσμο εκ του μηδενός. Πιστεύουν ότι αντιλαμβάνονται οι αισθήσεις μας είναι παραισθήσεις.

Τρίτο, για το Χριστιανισμό ο άνθρωπος αποτελεί την κορωνίδα της κτίσεως, δημιούργημα κατ' εικόνα και καθ' ομοίωση του Θεού. Για τον Ινδουϊσμό υπάρχει μια διαβάθμιση των όντων, που αρχίζει από τα φυτά, τα ζώα, τον άνθρωπο και μετά φθάνει στους θεούς. Πιστεύουν ότι ο άνθρωπος μπορεί να ξαναγεννηθεί παίρνοντας διάφορες μορφές υπάρξεως, π.χ. ως ένα ζώο. Πιστεύουν δηλαδή στη μετενσάρκωση.

Αμαρτία για τους Ινδουϊστές είναι κυρίως η άγνοια, η οποία υπερνικάται με τη γνώση, την εμπειρία, ώστε να φθάσει κανείς στην έλλαμψη. Μέχρι να φθάσει όμως

είναι καταδικασμένος στη συνεχή ανακύκλωση των μεταβιώσεων.

[page_end]

Στο Χριστιανισμό, η προσευχή αποτελεί τον άξονα της διαπροσωπικής σχέσεως ανθρώπου και ζωντανού Θεού. Επίσης, ο Χριστιανισμός τονίζει την ισότητα και την αδελφοσύνη των ανθρώπων, ενώ ο Ινδουϊσμός διαχωρίζει τους ανθρώπους σε αυστηρές τάξεις, τις λεγόμενες κάστες[12].

Αρκετοί αναρωτιούνται εάν η γιόγκα και ο Χριστιανισμός μπορούν να συνδυαστούν ή η γιόγκα είναι κάτι ανάλογο των ησυχαστών μοναχών, οι οποίοι προσπαθούσαν με τη νοερά προσευχή να επιτύχουν την προτροπή του Θεού να ομοιάσουν με Αυτόν. Η απάντηση στο ερώτημα αυτό είναι όχι. Ο λόγος είναι ότι οι διαφορές παραμένουν ριζικές:

Πρώτο, η ινδουϊστική τεχνική ξεκινά από διαφορετικές προϋποθέσεις και ακολουθεί σύνθετους δρόμους και κανόνες που συνδέονται με τις μεταφυσικές αντιλήψεις του Ινδουϊσμού. Για τους Ορθόδοξους χριστιανούς, η προσευχή διατηρεί ένα σαφή χριστοκεντρικό χαρακτήρα: «Κύριε Ιησού Χριστέ, ελέησόν με».

Δεύτερο, το μυστικό βίωμα στην Ορθοδοξία δεν απομονώνει τον άνθρωπο από την εκκλησιαστική κοινότητα. Κέντρο της προσευχής είναι το όνομα του Κυρίου ημών Ιησού Χριστού.

Τρίτο, ο Ορθόδοξος ησυχασμός συνδεδεμένος στενά με το μοναχισμό και προσδοκά τη μέλλουσα ζωή. Υπερασπίζεται την αλήθεια και τη δικαιοσύνη, και αντιδρά αποφασιστικά στη συμβατικότητα.

Τέταρτο, ο Ορθόδοξος ησυχασμός δεν μπορεί να αγνοήσει την ιστορία ενός πνευματικού δρόμου, που στηρίζεται σε δύο βασικά γεγονότα, τη σάρκωση του Υιού και Λόγου του Θεού και τη Δευτέρα Παρουσία[13]. Στον Ινδουϊσμό με τη γιόγκα επιδιώκεται η φυγή, με σκοπό να ξεφύγουν από τις ανακυκλήσεις των μεταβιώσεων.

Πέμπτο, ο Ορθόδοξος ησυχασμός[14] δεν καλλιέργησε τάσεις απομονώσεως και κοινωνικής αδιαφορίας, αλλά καλλιέργησε την κοινωνική ευαισθησία και τη συνείδηση του κοινωνικού καθήκοντος, τονίζοντας ότι η τελειότητα συνίσταται στην αγάπη.

Έκτο, ο ησυχασμός απέφυγε τον πειρασμό της πλατωνικής δυαρχίας[15], που

έβλεπε τον άνθρωπο ως πνεύμα εγκλωβισμένο μέσα στην ύλη. Διακήρυξε ότι η αποκάλυψη του Θεού δεν απευθύνεται αποκλειστικά στην ψυχή, αλλά ότι ο όλος άνθρωπος, ψυχή και σώμα ανακαινίζεται εν Χριστώ Ιησού.

Στο σημείο αυτό, θα αναφερθώ στις κοινωνικές διαστάσεις του φαινομένου του Ινδουϊσμού. Οι κινήσεις αυτές κεντρίζουν τους νέους, στους οποίους παρατηρείται μια ιδιότυπη κίνηση μεταξύ απογοητεύσεως και ενθουσιασμού. Απογοητεύσεως από το περιβάλλον τους, το οποίο το βλέπουν απολιθωμένο χωρίς πνοή, και ενθουσιασμού για τη νέα ομάδα που παρουσιάζει μια δυναμική συμπεριφορά.

Χαρακτηριστικό αυτό των κινήσεων είναι η εσωτερίκευση, η συσπείρωση στον εαυτό, μια τάση αποφυγής της κοινωνικής διαδικασίας. Επίσης, ενώ ομιλούν για αυτονομία και ελευθερία από την ψευδαίσθηση του κόσμου, τελικά τους κατευθύνουν σε μια ομάδα απόλυτα υποτεταγμένη στον αρχηγό, δηλαδή αυτός είναι ο αλάνθαστος οδηγός. Οι οπαδοί του παραδίδουν τον εαυτό τους στη γνώση και τη σοφία του αρχηγού, με απόλυτη εξάρτηση απ' αυτόν.

Οι Ινδουϊστές τονίζουν την απάρνηση των εγκοσμίων για τους εκλεκτούς και από την άλλη κάνουν υπέρμετρη συσσώρευση πλούτου και υλικών αγαθών στον αρχηγό και στην επιτελική του ομάδα, χωρίς αυτή να δημιουργεί αντίδραση στους οπαδούς.

Όλες αυτές οι κινήσεις δεν περιορίζονται σε έναν τύπο, αλλά έχουν διάσταση παγκοσμιότητας. Στρατολογούν οπαδούς από όλα τα σημεία της γης και τους μετακινούν αναλόγως. Είναι έντονη η προσδοκία μιας μυστικής εξελίξεως, μιας υπερβάσεως των στεγανών της παραδοσιακής λογικής. Επιθυμούν κάποια εμπειρία ανώτερη.

[page_end]

Δυστυχώς, πολλά άτομα πέφτουν θύματα αυτών των αιρέσεων, δέχονται την καθοδήγηση κάποιου δήθεν γέροντα, ο οποίος τους υπόσχεται ότι θα τους οδηγήσει στην υπερβατική «γνώση». Έχει άτομα που κατευθύνονται σε αυτές τις αιρέσεις, γιατί έχουν θρησκευτική έφεση και αναζητούν κάτι βαθύτερο και όχι απλώς μια γυμναστική.

Λόγω αυτών των κινδύνων που προκαλούν οι αιρέσεις αυτές, η Εκκλησία έχει μεγάλη ευθύνη στο να προστατέψει το ποίμνιό της. Κάποιες δεοντολογικές θέσεις στην αντιμετώπιση του θέματος αυτού, προτείνει σε άρθρο του ο Μακαριότατος Αρχιεπίσκοπος Αλβανίας Αναστάσιος[16].

Η πρώτη θέση είναι η ενημέρωση του ελληνικού λαού ότι όλες αυτές οι κινήσεις

ξεκινούν από ινδουϊστικές απόψεις, σχετικοποιούν τα πάντα, διαστρέφουν το νόημα των Γραφών και οδηγούν σ' ένα επικίνδυνο συγκρητισμό και πνευματικό αποπροσανατολισμό. Παρόλα αυτά, εμείς ως Ορθόδοξοι Χριστιανοί που είμαστε πρέπει να τους σεβόμαστε και να τους αγαπάμε γνήσια, γιατί δεν παύουν να αποτελούν εικόνες Θεού.

Η δεύτερη θέση είναι να βοηθήσουμε όσους έχουν μια ευθύνη για την πνευματική και πολιτιστική πορεία της χώρας, ώστε να καταλάβουν ότι δεν επιτρέπεται να αφήνουν να παραπλανάτε ο λαός κάτω από ελληνοϊνδικά ονόματα, με παραπειστικές δηλώσεις σχετικά με την ταυτότητα και τους επιδιωκόμενους σκοπούς. Σεβόμαστε τη θρησκευτική ελευθερία του καθενός, αλλά δεν ανεχόμαστε την παραποίηση και την απάτη.

Η Εκκλησία, ως θεματοφύλακας της αυτοσυνειδησίας του λαού, δικαιούται να απαιτήσει από κάθε αρμόδια αρχή να δείχνουν οι προπαγανδιστές θρησκευτικών ιδεών καθαρά το πρόσωπό τους. Εάν από τα μέσα μαζικής ενημερώσεως και παιδείας του ελληνικού λαού υποσκάπτεται η ορθόδοξη ελληνική συνείδηση και παράδοση, οδηγούμεθα σε ένα κενό, το οποίο δεν πρόκειται να καλυφθεί μόνο από τις κοινωνικοπολιτικές τοποθετήσεις που οι εκάστοτε αρμόδιοι προτιμούν, αλλά και από ποικίλα προϊόντα ξένα προς την ταυτότητα και τη λαϊκή μας παράδοση.

Η τρίτη και ουσιαστικότερη θέση είναι η ενίσχυση και ανανέωση της εκκλησιαστικής μας ζωής. Να ενεργοποιηθεί όλος ο πλούτος της παραδόσεώς μας και της δυναμικής του ορθόδοξου πληρώματος. Να ενεργοποιηθεί ο οργανισμός της ενορίας, ώστε να δημιουργηθούν μικρότερες ομάδες, ζωντανά κύτταρα μέσα στην ενορία αλλά και μέσα στην Επισκοπή, ώστε να δοθεί το μήνυμα της αδελφωμένης κοινότητας. Κάθε ομάδα ιεραποστολική, νεανική είναι πολύτιμη για την αντιμετώπιση των νέων προκλήσεων της εποχής μας. Φθάνει να ζει κάποιος και να κινείται μέσα στην Ορθόδοξη Παράδοση με ταπείνωση και πίστη, ενσωματωμένοι οργανικά στο εκκλησιαστικό σώμα.

Επιπλέον, την κατάσταση αυτή μπορούν να την αντιμετωπίσουν οι σοβαροί και ισορροπημένοι πνευματικοί γέροντες. Τα μοναστήρια στα οποία καλλιεργείται η ασκητική ζωή θα μπορούσαν να οργανώνονται εκεί περίοδοι περισυλλογής διαφόρων ομάδων λαϊκών.

Συμπεραίνοντας, για να μπορέσει ο λαός να παραμείνει άτρωτος από τις ποικίλες δυτικές και ανατολικές αιρετικές επιδράσεις, θα πρέπει να ζει και να είναι ενσωματωμένος μέσα στην Ορθοδοξία που δέχεται με στοργή και αγάπη όλους, που ζει με την αίσθηση της καθολικής ευθύνης στον ενοποιημένο σύγχρονο κόσμο, να βιώνει το Ευαγγέλιο σε προσωπικό και κοινωνικό επίπεδο. Εάν εφαρμοσθούν

αυτά, τότε θα μπορεί ο λαός να αντιμετωπίσει τις αιρέσεις αυτές, αλλά και όποιες άλλες αιρέσεις πρόκειται να εμφανισθούν.

[page_end]

Παραπομπές:

[1] Τί είναι η αίρεση; Αίρεση είναι η θρησκευτική διδασκαλία που παρεκκλίνει από τη γνήσια και αυθεντική χριστιανική πίστη και επομένως πλανεμένη, αντιορθόδοξη και αντιχριστιανική.

[2] Ο Πεντηκοστιανισμός είναι ένα Χριστιανικό κίνημα που στους κόλπους του περιλαμβάνει πολλές εκκλησίες και υπογραμμίζει το έργο του Αγίου Πνεύματος με την άμεση εμπειρία της παρουσίας Θεού στον πιστό. Ανήκει στο ευρύτερο δόγμα του Προτεσταντισμού και συνδέεται με το Χαρισματικό κίνημα. Οι Πεντηκοστιανοί θεωρούν ότι στην πίστη πρέπει να περιλαμβάνει και την προσωπική εμπειρία του Χριστιανού, και να μην στηρίζεται μόνο στις τελετουργίες ή στις σκέψεις. Το κίνημα είναι ενεργητικό και δυναμικό, από την άποψη πως τα μέλη του θεωρούν ότι οδηγούνται από τη δύναμη του Θεού που ενεργεί μέσα τους. Οι Εκκλησίες της Πεντηκοστής τονίζουν τη σημασία του βαπτίσματος στο Άγιο Πνεύμα, λέγοντας πως το να πληρώνεται ο πιστός με Άγιο Πνεύμα, του δίνει τη δύναμη να ζει μια αληθινή Χριστιανική ζωή.

[3] Οι Αναβαπτιστές είναι τα μέλη μιας Χριστιανικής Ομολογίας που εμφανίστηκε τον 15ο αιώνα στην Ευρώπη, ιδίως στη Γερμανία. Ανήκουν στη λεγόμενη Ριζοσπαστική Μεταρρύθμιση.

[4] Οι Κουάκεροι ή Χριστιανοί Φίλοι είναι μέλη μιας Χριστιανικής Ομολογίας (Εκκλησίας) που φέρει την ονομασία Θρησκευτική Κοινωνία των Φίλων και ιδρύθηκε τον 17ο αιώνα στην Αγγλία από τον περιπλανώμενο ιεροκήρυκα Τζορτζ Φοξ.

[5] Βάση της πίστης τους είναι η Αγία Γραφή, αλλά σε αρκετά θέματα διαφέρουν από τις παραδοσιακές Εκκλησίες του χριστιανικού κόσμου. Το ξεκίνημα των Μαρτύρων του Ιεχωβά έγινε πριν από 140 και πλέον χρόνια στις ΗΠΑ και οι ίδιοι αξιώνουν ότι αποτελούν αναβίωση της πρώτης χριστιανικής Εκκλησίας. Ίσως το πιο γνώριμο χαρακτηριστικό τους είναι το δημόσιο κήρυγμά τους, συνήθως από σπίτι σε σπίτι, αλλά είναι επίσης γνωστοί για την άρνηση στράτευσης και την άρνηση των μεταγγίσεων αίματος. Το πιο σπουδαίο έργο των χιλιαστών-Ιεχωβάδων είναι η εξάπλωση των διδασκαλιών τους και η διάδοση των βιβλίων και των περιοδικών τους όπως η «Σκοπιά» και το «Ξύπνα».

[6] Ο ινδουισμός είναι μια από τις αρχαιότερες οργανωμένες θρησκείες - οι γραφές της εμφανίζονται περίπου το 1400 π.Χ. Σαν θρησκεία είναι εξαιρετικά περίπλοκη γιατί έχει εκατομμύρια θεϊκές μορφές. Οι πεποιθήσεις των ινδουιστών ποικίλουν και υπάρχουν πολλές αιρέσεις. Αν και είναι η τρίτη μεγαλύτερη θρησκεία στον κόσμο ο ινδουισμός συναντάται κυρίως στην Ινδία και το Νεπάλ.

[7] Οι Βέδες είναι ιεροί ύμνοι και τελετουργικοί στίχοι, που έχουν συντεθεί στην αρχαϊκή σανσκριτική και είναι γνωστοί μεταξύ των λαών που μιλούσαν ινδοευρωπαϊκή γλώσσα και πέρασαν στις Ινδίες από περιοχές της Περσίας.

Δεν είναι δυνατόν να καθοριστεί με ακρίβεια η χρονολογία των συνθέσεων αυτών, μερικές από τις οποίες έχουν μεγάλη φιλολογική αξία, αλλά μια περίοδος γύρω στο 1500-1200 π.Χ. θα μπορούσε να γίνει αποδεκτή από πολλούς ειδικούς.

[8] Οι Πουράνες είναι εκτενείς συλλογές κειμένων της ινδικής θρησκευτικής φιλολογίας. Αναπτύχθηκαν στη διάρκεια της πάλης του Ινδουισμού με τον βουδισμό. Η συγγραφή τους τοποθετείται ανάμεσα στον 3ο και 12ο αιώνα μ.Χ. ή μεταξύ 4ου και 14ου μ.Χ. αιώνα, όμως απηχούν παλιότερες αντιλήψεις. Η δομή μιας απλής Πουράνας έχει πέντε μέρη: α) δημιουργία β) καταστροφή του κόσμου γ) γενεαλογίες των βασιλέων και των ηγετών δ) η βασιλεία του Μανού, ο οποίος περιοδικά έρχεται να κυβερνήσει στον κόσμο ε) ιστορία των φυλών. Ενώ η δομή μιας μεγάλης Πουράνας έχει δέκα μέρη τα οποία είναι: α) δημιουργία του σύμπαντος β) ιδιαίτερες δημιουργίες γ) ύπαρξη ατομικών όντων δ) συντήρηση κόσμου-περιγραφές ενσαρκώσεων Βισνού ε) βασιλεία Μανού στ) γενεαλογίες ζ) ιστορία των φυλών η) καταστροφή του κόσμου θ) αιτία και αρχή ενός νέου κόσμου ι) τελική λύτρωση. Βλ. Αναστάσιου Γιανουλάτου, Τιτουλάριου Επισκόπου Ανδρούσης και μετέπειτα Αρχιεπισκόπου Αλβανίας, Όψεις Ινδουισμού-Βουδισμού, Εκδόσεις Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, Αθήνα, 1985, σελ.23 - 24 και Γρηγόριου Ζιάκα Ιστορία των Ινδικών θρησκευμάτων, τόμος Α΄-Τα Ινδικά θρησκευάματα, εκδόσεις Π. Πουρναράς, Θεσσαλονίκη, 1986, σελ.194.

[9] Η Σούτρα είναι ένας θρησκευτικός διάλογος (διδασκαλία) σε μορφή κειμένου που προέρχεται από τις πνευματικές παραδόσεις της Ινδίας , ιδιαίτερα του Ινδουισμού , του Βουδισμού , και Ζαϊνισμού. Ο όρος sutra μπορεί να αναφέρεται σε έναν ενιαίο αφορισμό , μια συλλογή από αφορισμούς ή μια πιο μακρά διδασκαλία πεζογραφίας. Οι σουτράδες θεωρούνται ένα είδος αρχαίων και μεσαιωνικών ινδών κειμένων. Βλ. Monier Williams, Sanskrit English Dictionary, Oxford University Press, Entry for sutra, page 1241 και Moriz Winternitz (2010 Reprint), A History of Indian Literature, Volume 1, Motilal Banarsidass, ISBN 978-81-208-0264-3, page 249.

[10] Γιάννη Μανέττα, Οι ιερές γραφές των Ινδών, Σαντ Ντάρσανας - οι έξι φιλοσοφικές προσεγγίσεις, σελ. 12.

[11] Θεωρείται μία υπέρτατη πραγματικότητα. Ο Μπράχμαν είναι άπειρος και πανταχού παρών και συνεπώς τίποτα δεν μπορεί να προστεθεί σε αυτόν. Μη δυαδικός στη φύση του εμπεριέχει κάθε δημιούργημα που είναι αποτέλεσμα του προδημιουργικού του ονείρου. Τούτη η υπέρτατη ύπαρξη υπερβαίνει όλα τα ζεύγη των αντιθέτων και κάθε είδους περιγραφή για τη φύση του. Η πραγματικότητα του κόσμου είναι συνεπώς σχετική, συγκρινόμενη με την απόλυτη φύση του Μπράχμαν. Ο κόσμος είναι μη πραγματικός, κάτι που στον Ινδουισμό σημαίνει ψευδαισθητικός, ονειρικός.

[12] Με τον όρο κάστα περιγράφεται ο θεμελιώδης θεσμός της κοινωνικής οργάνωσης και διάρθρωσης της Ινδίας. Ο όρος προέρχεται από τη λατινική λέξη «castus», που σημαίνει καθαρός, αμόλυντος, χωρίς αναμειξεις. Στην απλούστερη μορφή του ο όρος ταυτίζεται με το χρώμα του δέρματος, που αποτελεί και το βασικό στοιχείο της ινδικής κοινωνικής ταξινόμησης.

[13] Η «Δευτέρα Παρουσία» αποτελεί θεμελιώδες δόγμα της Ορθόδοξης εκκλησίας κατά το οποίο μετά τη πρώτη επί γης ενανθρώπιση του Ιησού Χριστού, θα ακολουθήσει η «δευτέρα παρουσία» Του προκειμένου να κρίνει «ζώντας και νεκρούς», όπως ομολογούμε και στο Σύμβολο της Πίστεως. Ο χρόνος που θα πραγματοποιηθεί αυτή παραμένει άγνωστος όπου κατά το Ευαγγέλιο «ουδέ οι άγγελοι του Θεού γνωρίζουν» (Μρκ ιγ΄, 32). Η Δευτέρα Παρουσία του Χριστού, κατά το Ευαγγέλιο και την Χριστιανική παράδοση θα είναι αιφνίδια, αντιληπτή στους πάντες και μη επιδεχόμενη παρερμηνείας ή αμφισβήτησης «ὥσπερ γὰρ ἡ ἀστραπή ἐξέρχεται ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ φαίνεται ἕως δυσμῶν, οὕτως ἔσται καὶ ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου» (Μτθ. κδ΄,27).

[14] Ο ορθόδοξος ησυχασμός δίνει πρωταρχική σημασία στην καθαρότητα του νου, που είναι ο οφθαλμός της ψυχής. Ο κύριος σκοπός του ορθόδοξου ησυχασμού είναι η επίτευξη της καθαρότητας του νου και της καρδιάς μέσα από την έντονη κατά Θεόν άσκηση, τους αιματηρούς αγώνες κατά των παθών. Ο Ορθόδοξος Ησυχασμός είναι προέκταση και συνέχεια του αρχικού μοναχισμού, αφού ο μοναχισμός των πρώτων αιώνων ήταν ουσιαστικό ησυχασμός και αργότερα πήρε την σημερινή του μορφή. Λέγοντας Ησυχασμό, εννοούμε τον συγκεκριμένο εκείνο τρόπο ασκήσεως που επέλεξαν κάποιοι μοναχοί, ώστε να πραγματώσουν την προσωπική τους ένωση με τον Θεό στην ησυχία και την μόνωση, με βάση την αδιάλειπτη προσευχή.

[15] Η «πλατωνική δυαρχία» δέχεται ότι η ψυχή του ανθρώπου βρίσκεται «σαν εξόριστη σ' ένα ριζικά διαφορετικό απ' αυτήν κόσμο και ως αιώνια ουσία ενός άφθαρτου και αναλλοίωτου κόσμου». Βλ. Νίκου Α. Ματσούκα, «Λόγος και Μύθος με βάση την αρχαία ελληνική φιλοσοφία», 3η έκδοση, Πουρναράς, Θεσσαλονίκη 1997, σελ. 172.

[16] Ο Αναστάσιος Γιαννουλάτος γεννήθηκε στον Πειραιά στις 4 Νοεμβρίου 1929. Αποφοίτησε από τη Θεολογική Σχολή Αθηνών το 1952. Διάκονος χειροτονήθηκε την 1 Αυγούστου 1960 και Πρεσβύτερος το 1964. Το 1972 εξελέγη Καθηγητής της Θρησκευολογίας στη Θεολογική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών. Στις 19 Νοεμβρίου 1972 χειροτονήθηκε τιτουλάριος Επίσκοπος Ανδρούσης. Διετέλεσε Γενικός Διευθυντής της Αποστολικής Διακονίας της Εκκλησίας της Ελλάδος από το 1972 μέχρι το 1990. Από τις 23 Οκτωβρίου 1981 μέχρι τις 8 Ιανουαρίου 1991 υπηρέτησε ως εντεταλμένος Αρχιεπίσκοπος στη Μητρόπολη Ειρηνουπόλεως του Πατριαρχείου Αλεξανδρείας. Στις 8 Ιανουαρίου 1991 εξελέγη από την Ιερά Σύνοδο του Οικουμενικού Πατριαρχείου Πατριαρχικός Έξαρχος Αλβανίας. Στις 20 Αυγούστου 1991 προήχθη σε τιτουλάριο Μητροπολίτη. Στις 24 Ιουνίου 1992 εξελέγη Αρχιεπίσκοπος Τιράνων και πάσης Αλβανίας.

<https://bit.ly/3fjktGj>